

Les interminables negociacions d'un acord Europeu amb el Marroc i el clar eurocentrisme en la política exterior de la UE

L'eurocentrisme en la política exterior de la Unió Europea i les pràctiques del Marroc fan que les negociacions continuïn sense ser fructíferes.

El La lluita de la Unió Europea (UE) contra el flux de migracions irregulars i de refugiats ha estat una de les prioritats en la política de Brussel·les durant els últims anys. La institució Europea i el Marroc tenen una llarga història de cooperació en polítiques migratòries, tot i això, les negociacions pels acords de readmissió de la Unió Europea han estat complicades i continuen inconcluses. La proximitat geogràfica del Marroc a Espanya, país de la UE, situa a la institució en una posició de negociació feble. Tanmateix, segons Anna Tridanfyllidou, el Marroc conté els tres rols de la migració- origen, trànsit, i destinació- perquè no només els marroquins busquen l'exili a Europa, sinó que ciutadans d'altres països d'Àfrica s'aprofiten de l'estratègica situació geogràfica del país per arribar al continent Europeu. Això fa que la UE tingui un gran interès a concloure les negociacions amb el Marroc, i que molts crítics deixin en evidència les percepcions Europeistes en els àmbits migratoris i de mobilitat humana.

L'eurocentrisme és molt visible quan s'estudien les polítiques exteriors Europees, sobretot en temes de migració. Descentralitzar el plantejament Europeu és molt necessari a la política exterior, ja que aquesta no reconeix i té en consideració les opinions i maneres de pensar d'altres països. Els agents de la UE poden ser ignorants i molts tendeixen a desentendre allò que no és "Europeu".

Descentralitzant l'Europeisme

Aquest article parteix des de l'enfocament de descentralització de la política exterior Europea proposat per Keuleleire i Lecoq¹. Keuleleire i Lecoq majoritàriament utilitzen dues categories- provincialitzament i compromís- per estudiar i ajudar a posar fi a les visibles tendències Europees de la UE en les negociacions i relacions amb altres països. Provincialitzar és la manera directa de descentrar les narracions convencionals que situen a Europa al centre dels assumptes globals i de

¹ Keuleleire, S. & Lecoq, S. (2018). Operationalising the decentring agenda: Analysing European foreign policy in a non-European and post-western world. *Cooperation and Conflict*, 53(2), 277-295.

Font: Juanjo Martín / EFE

qüestionar els suposats arrelats que sostenen aquestes narratives, i comprometre's suggereix adoptar les maneres en la que altres països i regions veuen el món. Keukeleire i Lecoq també identifiquen sis categories parcialment superposades per descentralitzar l'eurocentrisme, així i tot, l'article només se centra en la descentralització territorial, que estudia els diferents indicadors com la geografia, geopolítica i geoestratègia del país, i que són suficients per entendre la impossibilitat d'aconseguir un acord amb el Marroc basat en la mutualitat.

Situació de les negociacions

Tot i que ja fa més de quinze anys d'ençà que van començar les negociacions entre la Unió Europea i el Marroc, el país Africà s'ho ha fet per no firmar cap acord. Les negociacions van originar perquè als Estats Membres de la UE els costava garantir la col·laboració amb el Marroc, encara que hi haguessin firmat acords bilaterals, el país d'origen no sempre els implementava. Va ser llavors quan el Consell Europeu va donar el mandat per negociar l'acord a la Comissió Europea l'any 2000. Els dos

principals desacords en les negociacions sobre l'acord de readmissió de la UE és la clàusula de readmissió i la clàusula dels ciutadans de tercers països que transaccionen per territori Marroquí. La Unió Europea insisteix que el Marroc no només ha de readmetre els seus ciutadans, sinó que també s'ha de fer càrrec d'aquells que han utilitzat la proximitat del Marroc amb territori Espanyol per poder emigrar a Europa. La col·laboració del país d'origen és difícil d'obtenir en aquests casos, ja que no els beneficia de cap manera. El país nord-Africà es manté ferm en l'oposició a aquesta qüestió tant per consideracions de política interior com exterior. El fet que els requisits de la Unió Europea només beneficien a la institució i que el cost a pagar per la readmissió d'immigrants és més gran que els possibles beneficis pel Marroc, explica el fracàs de les negociacions². La intenció del país nord-Africà és construir noves relacions polítiques i econòmiques amb els països del Sub-Sàhara, i el Marroc no es pot permetre cooperar amb la deportació de ciutadans de països Africans en nom d'Europa, ja que estar associat amb imatges de coerció i camps utilitzats per a l'expulsió

² Ellermann, Antje. (2008). The Limits of Unilateral Migration Control: Deportation and Inter-state

Cooperation1. Government and Opposition (London), 43(2), 168–189.

d'immigrants irregulars no dona una bona imatge al Marroc davant dels seus països veïns³.

Si la Unió Europea provincialitzés i es comprometés amb les geoestratègies del Marroc, podria entendre que els seus veïns també tenen els seus propis interessos i polítiques exteriors i que aquests no van sempre orientats cap a la Unió Europea. La UE hi hauria de reconstruir la seva política exterior cap al Marroc, acceptant i adaptant-la d'una manera que evités un conflicte d'interès al govern Marroquí per haver de prioritzar ser un aliat de la Unió Europea o tenir una bona política exterior amb els seus veïns Africans. Aquest pot ser un gran repte a causa de la tendència Europea a qualificar "d'altres" a països no occidentals i assumir que tot hauria de mirar des d'una perspectiva Europea i/o occidental. Si la UE parés a escoltar i entendre, en comptes de pressionar i utilitzar condicionalitat amb altres països, podria entendre millor els motius darrere de les decisions preses pels altres estats. També s'ha de tenir en compte l'asimetria de les relacions de la UE amb països del seu voltant. Aquests països "veïns" solen ser menys poderosos, tan econòmicament com amb termes militars, fet que dona un poder "dominant" de la Unió Europea amb els països dependents, on normalment s'externalitzen els controls migratoris i altres efectes en tercers països. Un bon començament per descentrar la política migratòria és seguir la idea de Parker⁴ en què explica l'existència d'una asimetria en les relacions de poder que caracteritza la governança migratòria. L'ús d'un "centre" i una "perifèria" funciona com una metàfora per explicar la desigualtat entre els diferents actors implicats. Molts argumenten que el concepte d'un punt de vista dominant en la governança de les migracions es pot explicar per la idea que "el colonialisme mai no va deixar Europa afectada i encara forma part de la realitat europea".

³ Carrera et al. (2016) EU-Morocco cooperation on readmission, borders and protection: A model to follow? CEPS paper in Liberty and Security in Europe.

⁴ Parker N. (2008) A theoretical introduction: spaces, centers, and margins. In *The geopolitics of Europe's*

Un cop d'ull a la literatura

La literatura existent sobre la política i governança migratòria de la Unió Europea és extensa i ha estat objecte de nombroses crítiques sobre la seva eficàcia, especialment després de la crisi dels refugiats. Un bon començament per descentrar la política migratòria és seguir la idea de Parker, mencionada anteriorment, en què explica l'existència d'una asimetria en les relacions de poder que caracteritza la governança migratòria. La crítica postcolonial dels estudis de la UE dona èmfasi a la necessitat de noves estratègies de recerca per crear una agenda renovada i menys eurocèntrica⁵. Una manera d'afrontar-ho és aconseguir que persones de diferents part del món ocupin llocs de poder en organitzacions internacionals que s'ocupen de la migració, com l'Organització Internacional per les Migracions (IOM) i fòrums internagovernamentals com el Fòrum Mundial sobre Migració i Desenvolupament (FMMD). La possible incorporació de representants dels països "d'origen" pot aportar els interessos i les perspectives dels ciutadans d'aquestes nacions a les institucions. La reducció de les asimetries de poder global impliquen un canvi en com s'analitza i s'avalua la governança de la migració, qui estableix els objectius principals, qui estableix els criteris per avaluar si les polítiques específiques tenen èxit o no i com es reflecteixen els interessos dels diferents països en els acords migratoris.

Símbols significatius en l'agenda

Sovint el discurs d'actors governamentals o administratius del país "d'origen" basats en emocions, simbolismes o morals s'ignora i es rebutja com a inútil o sense sentit. En el cas de les negociacions EU-Marroc, és important entendre que no totes les motivacions dels ciutadans del Marroc són econòmiques o polítiques, com pot ser la lluita contra l'atur o interessos econòmics. El

identity Centers, boundaries, and margins edited by N. Parker. Basingstoke: Palgrave.

⁵ El Qadim, N. (2017). EU-Morocco negotiations and the decentring agenda in EU studies.

Qadir estudia el discurs de funcionaris Marroquins, on sovint s'utilitzen els termes "dignitat" i "respecte" per explicar les seves motivacions cap a la política migratòria i el control de fronteres del seu país, mentre que els oficials Europeu minimitzen la seva importància. Seguint aquesta línia d'argumentació, la dignitat del poble marroquí és equiparada i utilitzada com a símbol de la dignitat de l'estat. La dificultat en obtenir visats i les humiliacions que molts pateixen durant el procés fan que els ciutadans denuncien la falta de respecte dels estats membres Europeus i que aquests arguments no es tinguin en compte per part de la Unió Europea a l'hora de negociar l'acord.

El Marroc no ho posa pas fàcil

Deixant de banda l'eurocentrisme de la UE a la seva política exterior, el Marroc tampoc ho ha posat fàcil pel Consell Europeu defensar els tractes migratoris, polítics i econòmics amb el país Nord Africà davant del Parlament Europeu. A mitjans d'aquest any, a prop de 9000 persones van entrar, nedant o caminant, al territori Espanyol després que la policia Marroquina decidís rebaixar la seguretat als controls de la frontera amb Ceuta, obrís les portes de la seva reixa fronterera, i no prenés cap acció legal per aturar l'entrada il·legal. Aquesta crisi, que va posar en perill les vides i seguretat dels immigrants marroquins, va ser desencadenada per les tensions diplomàtiques entre Marroc i Espanya, ja que l'Estat Espanyol va acollir i ingressar a l'hospital a Brahim Ghali, el líder del Front Polisario, un grup rebel de Sahrauí que disputa el control del Sàhara Occidental amb el Marroc. Aquest moviment estratègic per part del Marroc va ser un avís pel govern Espanyol a què és millor mantenir bones relacions entre ells. L'incident és una mostra de la fràgil dependència de la Unió Europea amb el Marroc, on la Unió Europea continua gastant i invertint molts diners a pagar al Marroc per la vigilància de les zones properes a la frontera de la UE⁶. El Parlament Europeu ha proposat diferents propostes de resolucions amb sol·licituds d'inclusió

a l'agenda de debat sobre casos d'incompliment dels drets humans, la democràcia i l'estat de dret amb l'article 144 del reglament sobre l'incompliment de la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets del Nen i l'ús de menors per part de les autoritats marroquines en la crisi migratòria a Ceuta. També Stéphane Dujarric, el portaveu de les Nacions Unides, va assenyalar que la situació era "bastant inquietant" i que els fets només assenyalaven "una altra il·lustració dels desafiaments a la que tots ens enfrontem per tractar de gestionar la migració mundial de forma humana i que respecti la dignitat humana de la gent".

Reconeixent que el Marroc està en una bona posició per negociar temes migratoris i de seguretat amb la UE, cal recordar que el país Nord Africà s'aprofita d'una privilegiada relació amb la institució Europea. La política Europea de veïnatge, creada el 2004, va ser una oportunitat pel Marroc per convertir-se gradualment en un soci privilegiat de la UE en els camps de cooperació política i econòmica, així com en la cooperació comercial, tècnica, i per al desenvolupament. Segons la Comissió Europea, durant els anys 2014-2020, la UE va assistir al Marroc amb €1.4 bilions⁷ per centrar-se en quatre sectors prioritaris: accés equitatiu als serveis socials; governança democràtica, estat de dret i mobilitat; ocupació i creixement sostenible i inclusiu; i capacitat millorada de la societat civil. El país Nord Africà també s'ha beneficiat des del 2017 de més de €11.5 bilions d'inversió per part de la UE per projectes en els sectors de les energies renovables, l'electrificació, l'aigua, el transport, el desenvolupament urbà, i en el suport a les petites i mitjanes empreses. Per últim, a finals d'any del 2020, la UE va desemborsar €169 milions al Marroc per ajudar a les autoritats a reforçar la resposta mèdica a la pandèmica del coronavirus i posar en marxa mesures per mitigar el seu impacte socioeconòmic. Aquest darrer pagament forma part del compromís de la UE en mobilitzar €450 milions en suport al Marroc contra el virus.

⁶ [Morocco uses migrants to get what it wants – POLITICO](#)

⁷ [Morocco | European Neighbourhood Policy And Enlargement Negotiations \(europa.eu\)](#)

Els crítics examinen el fet que tot i que el Marroc és un dels països veïns amb més ajudes econòmiques per part de la UE, el país continua violant drets humans que qüestionen les bones relacions que manté el país amb els països d'Europa. Molts opinen que s'hauria d'utilitzar condicionalitat amb les ajudes que es donen per tal de millorar la situació dels ciutadans marroquins, ja que subvencionar un país que viola els clars valors de la UE no dona una bona imatge a la institució.

Conclusió

En conclusió, primer aquest article ha intentat identificar diferents maneres de descentralitzar les polítiques migratòries Europees utilitzant com a exemple l'acord entre la Unió Europea i el Marroc. Com s'ha esmentat anteriorment, la política exterior Marroquina és extremadament important

pel país, però tot i això, Europa l'ha ignorat i passat per alt, a part de faltar el respecte als ciutadans marroquins. La incapacitat de qüestionar les opinions eurocentristes, a aprendre dels altres i renovar la política exterior de la UE pot acabar en acords no concloents i en disputes diplomàtiques entre diferents actors. Segon, així i tot, l'article també critica la gestió del país Nord Africà, que tot i rebre grans finançaments de part de la UE, continua afrontant grans problemes de drets humans, com la restricció de moviment i expressió, utilitzades per processar persones que critiquen la gestió del govern; la constant discriminació cap a les dones amb violència de gènere o discriminació; la violència contra la comunitat LGTBI; i la violació dels drets dels immigrants.

Anna Pérez Gómez,
equip d'ANUE

Referències:

Carrera et al. (2016) *EU-Morocco cooperation on readmission, borders and protection: A model to follow?* CEPS paper in Liberty and Security in Europe.

Edwards, S. (2021, 19 mayo). *Morocco uses migrants to get what it wants*. POLITICO. <https://www.politico.eu/article/morocco-uses-migrants-to-get-what-it-wants/>

El Qadim, N. (2017). *EU-Morocco negotiations and the decentring agenda in EU studies*.

Ellermann, Antje. (2008). *The Limits of Unilateral Migration Control: Deportation and Inter-state Cooperation*. Government and Opposition (London), 43(2), 168–189. <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2007.00248.x>

Keukeleire, S. & Lecocq, S. (2018). *Operationalising the decentring agenda: Analysing European foreign policy in a non-European and post-western world*. Cooperation and Conflict, 53(2), 277-295.

Morocco. (2021, 27 julio). *European Neighbourhood Policy And Enlargement Negotiations - European Commission*. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/countries/morocco_en

Parker N. (2008) *A theoretical introduction: spaces, centers, and margins*. In *The geopolitics of Europe's identity Centers, boundaries, and margins*. Basingstoke: Palgrave.

Publicat per:

**Associació per a les
Nacions Unides
a Espanya**
United Nations Association of Spain

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**